PROGRAM DEĞERLENDİRME TÜRLERİ VE YAKLAŞIMLARI-I (Konu Özeti-II)

Program Değerlendirme Türleri

Program değerlendirme, değerlendirme biçimine göre formal ve informal değerlendirme olarak ikiye ayrılır.

Formal değerlendirme;

- Sistematik bir süreci içerir.
- Değerlendirme için amaçların belirlenmesi; nerede, ne zaman ve kim tarafından yapılacağına karar verilmesi; süreçte kullanılacak tüm veri toplama araçlarının geçerliği ve güvenirliğinin incelenmesi anlamına gelir.
- Yapılandırılmış bir değerlendirme türüdür.
- Süreç hakkında uzmanlık gerektirir.

İnformal değerlendirme;

- Sistematik olmayan bir özellik taşır.
- Çoğunlukla günlük yaşamda karşılaşılan olaylarda ortaya çıkar ve öznel bir nitelik taşıma durumu söz konusudur.
- Kesinlikle değersiz, geçersiz bir değerlendirme türü olarak da düşünülmemelidir.
- Burada özellikle deneyimler, içgüdüler oldukça önemli verilerdir.
- Bazı durumlarda formal değerlendirmeye göre daha hızlı bir biçimde veriye ulaşma söz konusudur.
- Ayrıca informal değerlendirmeler formal değerlendirme yapılmasına zemin de oluşturabilir.
- Geliştirilen program ile gerçekleşen program arasındaki ilişkiyi sorgulamada her iki değerlendirme türü birlikte kullanılabilir.

Değerlendirme amacı yönünden ise biçimlendirici ve toplam değerlendirme olarak sınıflandırılmaktadır.

Biçimlendirici değerlendirme;

- Geliştirilen programın özellikle ilk aşamalarında durumun gözden geçirilmesi amacıyla yapılır.
- Bu değerlendirme sürekli, ayrıntılı ve konuya özgü bilgilendirme sağlar.
- Programın niteliğinin artırılmasının amaçlandığı bu değerlendirme, program tamamlanmadan, diğer bir deyişle çok geçmeden sorunlara müdahale edilmesine olanak sağlar.

Toplam değerlendirme;

- Programın uygulanmasından sonra yapılan bir değerlendirme türüdür.
- “Eğitim programı başarılı oldu mu?” sorusu üzerinden hareket eder.
- Programın her bir ögesi üzerindeki toplam etkisi ile ilgili kanıtlar toplanır.

PROGRAM DEĞERLENDİRME TÜRLERİ VE YAKLAŞIMLARI-2 (Konu Özeti-II)

- Kirkpatrick; toplam değerlendirmenin tepkiler, öğrenme, transfer etme, sonuçlar açısından dört düzeyinin olduğunu ifade eder.
  - Birinci düzeyinde, öğrencilerin uygulanan programa nasıl tepki gösterdikleri üzerine odaklanılır.
  - İkinci düzeyde, değerlendirmeciler programın hedef ve kazanımlarının gerçekleşip gerçekleşmediğine ilişkin veri toplarlar.
  - Üçüncü düzeyde yine değerlendirmeciler tarafından programı deneyimleyen kişilerin görüş ve tutumlarını belirlemeye yönelik sorular sorarlar.
  - Son düzey ise en zorlu basamak olarak değerlendirilir. Çünkü bir programın sonuçlarına hemen ulaşılamaz.

Program Değerlendirme Yaklaşımları

Fitzpatrick ve arkadaşları (2004) tarafından beş farklı bakış açısı ile beş farklı program değerlendirme yaklaşımı geliştirilmiştir.

Hedefe Dayalı Değerlendirme

- Programın hedeflerinin belirlenmesi ve bu hedefler doğrultusunda gerçekleşen çıktıların değerlendirilmesini temel almaktadır.
- Önceden belirlenen hedefler ile hedeflerin gerçekleşme düzeyini belirleyen ölçme sonuçları karşılaştırılarak durum tanımlanmaya çalışılır.
- Hedeflerin belirlenmiş olması uygulamayı kolay kılar.
- Sadece hedef odaklı olmasının yarattığı bazı sınırlılıkları da söz konusudur.,
- Ortaya farklı durumlar çıktığında çoğunlukla bunlar gözden kaçırılabilmektedir.
- Bu yaklaşım doğası gereği program uygulandıktan sonra kullanılabilir.
- Süreç içinde olası sorunların belirlenmesi ve gereken müdahalelerin yapılması mümkün değildir.

Yönetime Dayalı Değerlendirme

- Yöneticilere ya da program liderlerine bilgi sunmaya odaklanan bir nitelik taşır.
- Elde edilen bilgilerin özellikle karar vericiler, müdürler vb. yönetim basamağında yer alan kişilerce daha etkili kullanılabileceğini savunur.
- Burada önemli olan yöneticilerin kararlarıdır.
- Değerlendirmeci tasarımını yapar, verilerini toplar ve sunar.

PROGRAM DEĞERLENDİRME TÜRLERİ VE YAKLAŞIMLARI-3 (Konu Özeti-II)

- Değerlendirmeci süreçte yöneticilerle birlikte çalışır.
- Program uygulanmadan daha tasarı aşamasındayken tartışma fırsatını sunması güçlü yönlerinden biridir.
- Sınırlı yönleri ise yöneticinin fark edemediği kritik durumların gözden kaçırılma tehlikesi, değerlendirmecinin yöneticiyle uyuşmaması olarak ifade edilebilir.

Uzman Odaklı Değerlendirme

- En eski ve en çok kullanılan yaklaşımlarından biridir.
- Programın niteliğine o program konusundaki uzman ya da uzmanların karar vermesine odaklıdır.
- Birçok alanda uygulanabilmesi, verimli olması güçlü yönleri arasındadır.

Tüketici/Yararlanıcı Odaklı Değerlendirme

- Eğitim programları, çalıştaylar, hizmet içi eğitimler, eğitim materyalleri gibi ürün ve hizmetler hakkında bilgi toplamakla yükümlü birey ya da bağımsız kuruluşlar tarafından geliştirilen ve desteklenen bir yaklaşımdır.
- Geliştirilecek ürün ve hizmetlerden yararlananların değerlendirme pozisyonunda olmasına dayanır.
- Öncelik verilen değerlendiricinin beklentisidir.

Katılımcı Odaklı Değerlendirme

- Paydaşların, bir diğer deyişle programla ilgisi olanların değerlendirmeye yardım etmek üzere sürece katılması söz konusudur.
- Çoğulcu bir bakış açısını yansıtması, programın çok yönlü değerlendirilmesine önemli katkılar sağlar. Örneğin bir programın değerlendirilmesinde öğrencilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ve / veya ailelerin katılması programın farklı açılarından ele alınmasına katkı sağlar.